

پیام آدینه ۲۲۸ سال پنجم تحلیلی، اطلاع رسانی، آموزشی

ک: اعظم اسلامی خواه

همدان پیام: این که بودجه کشور چیست و بهتر است در وضعیت فعلی کشور

چگونه هزینه شود، از نگاه مردم یک کار کارشناسانه است. اما با نگاهی به زندگی خود می توانند نظرات خود را بدهند.

مردم می گویند: مهم نیست بودجه کشور چقدر باشد، مهم این است که در کجا و چگونه خرج می شود. به نظر آنها مدیریت پول و هزینه اتفاقی است که کشور ایران منتظر آن است. به نظر مردم شرایط اقتصادی کشور و معیشت مردم بستگی به نگاه مدیران بالا نشین دارد و توسعه و پیگیری بخشهای عمرانی کشور می تواند مؤثر باشد؛ اما عدالت زمانی حکمفرما می شود که هر اتفاقی به موقع و سر جای خود و بدون اسراف در پول و هزینه ها صورت پذیرد.

رحیمی کارمند ۳۵ ساله است. به نظر او بودجه سال آینده به کنترل نرخ تورم و بهبود معیشت مردم اختصاص یابد بهتر است. چون خانواده ها در بحران اقتصادی به سر می برند و اختصاص بودجه به بخش عمرانی کار ساز نیست. چند شب پیش هم در تلویزیون یک گزارش مردمی تهیه کرده بودند که ۹۰ درصد مردم همین نظر را داشتند.

زنگنه هم مرد ۲۴ ساله و بازاری است. او می گویند: مشکلی که در دولت قبلی وجود داشت این بود که بخش عمده ای از بودجه برای مسکن مهر اختصاص داده شد، اما آیا قیمت مسکن پایین آمد؟ به نظر می رسد در وضعیت فعلی کشور نباید طرح های توسعه ای بلندمدت با هزینه زیاد درست کنند. فعلاً طرح های توسعه ای را تا جایی که ضرورت نیست کنار بگذارند؛ چون نیاز فعلی کشور کنترل تورم است.

البته نمی گویم طرح های عمرانی و زیرساختی تعطیل شود. اما شهری مانند همدان که ۳۰ سال قطار نداشته حالا ۲ سال دیگر هم نداشته باشد چه فرقی می کند. یا فعلاً جاده های عظیم در مواقع غیر ضروری نسازند. در حال حاضر بانک مرکزی و وزیر اقتصاد هم می گویند دلار باید ثابت شود و این به نظرم درست است.

شیری خانم ۴۰ساله و مشاور خانواده هم می گویند: مردم که سر در نمی آورند بودجه کشور در چه جاهایی خرج شود بهتر است؛ اما باید مدیریت درستی روی بودجه وجود داشته باشد و مدیران بدانند که در چه بخش هایی هزینه می کنند تا مردم هم سودش را ببرند. اگر اوضاع بودجه مدیریت نشود قطعاً ضررش را مردم می بینند. حالا بودجه کشور هر چقدر که می خواهد باشد.

کامبیز دانشجوی سال اول مهندسی معماری هم حرف های گفته شده را می گویند: به نظرم یکی دو سال کار روی بخش عمرانی را تا حدود زیادی تعطیل و تورم را کنترل و مهار کنند. وقتی معیشت مردم تا حدی قابل قبول شد سپس روی بخش عمرانی کار کنند.

دلگشا خانه داری ۳۰ ساله است که می گویند: اینکه مردم نمی دانند بودجه کشور

در کجاها صرف شود به نفع مردم است؛ اما همین بودجه باید با مدیریت در جای مناسبی خرج شود، چون در غیر این صورت دوش به چشم مردم می رود. اما مقدار بودجه هر چه بیشتر باشد بهتر است. ولی چه سود از این بودجه ها وقتی نفعی به مردم نرسد و فقط ضرر را ببینند. یارانه ها هم باید هذقمند شود که اگر قطع شود قشر ضعیف آسیب زیادی می بینند.

امیدی مهندس عمران و تولیدکننده سنگ، ۲۹ سال دارد. نظرش این است که هرچه بودجه بیشتری در بخش عمرانی صرف شود بهتر است. چون ساخت و ساز بیشتر می شود و افراد و سازمان ها و مراکز بیشتری درگیر آن می شوند و بیکاری هم کمتر و باعث رونق اقتصادی می شود. اما این کلنگ زند و کارهای نیمه کاره گذاشتن آسپیش را مردم و کشور می بینند.

خانم نصیری هم دانشجوی فوق لیسانس در رشته اقتصاد است که می گویند: به فراخور نیاز جامعه بخش بزرگی از بودجه باید در آن قسمت صرف شود. نیاز فعلی جامعه کنترل تورم و بهبود معیشت مردم است. پس باید طرح های توسعه ای را بجز در موارد بسیار ضروری، حذف کنند و تورم را مهار کنند. قرار نیست ساخت و ساز در بخش عمرانی یا حتی طرح های توسعه ای قطع شود، اما بودجه کشور هر چقدر که هست را به درستی مدیریت کنند و ضروریات جامعه را در اولویت قرار دهند و وضع اقتصادی را رو به بهبود ببرند.

بی نیاز، مهندس ساختمان هم تحلیلش از بودجه این است: آمدند نقدینگی را در کشور بدون پشتوانه زیاد کردند. هر چقدر که نقدینگی اضافه شود تورم هم بیشتر می شود. در حال حاضر اشتغال و معیشت مردم در اولویت است. اما هرچه بودجه بیشتری در بخش عمرانی صرف شود، بیکاری کمتر می شود و یک رونق اقتصادی ایجاد می شود.

مرد ۷۰ ساله ای هم می گویند: هرچه بودجه کشور بیشتر باشد وضع کشور بهتر می شود، به شرط آنکه پولها را درست هزینه کنند. بودجه زیاد بود ولی مدیریت نبود وضع کشور هم به اینجا رسید. کار باید دست کادران باشد.

درا ۳۵ ساله و ورزشکار هم بر نوع هزینه کرد بودجه

تاکید می کند و می گویند: بودجه هر چقدر که می خواهد

باشد، اما خرج کردن پول مدیریت می خواهد. مدیریت کشور در ابعاد بزرگتری نسبت به مدیریت خانه و زندگی شخصی است و مبلغ درآمد هرچقدر که باشد اگر مدیریت درستی نباشد پول ها هدر می روند و در نهایت می بینی نه توانسته ای خانه مناسبی خریده باشی، نه غذای خوب، نه فرزندان تحصیل کرده و بالنده و با چنین مدیریتی در منزل حتی نتوانسته ای در جامعه هم جایگاه مناسبی پیدا کنی.

مدیریت بودجه کشور هم همین است. وقتی

نمایندگان تحلیل‌های متفاوتی از بودجه ۹۳ دارند

قدرت چانه‌زنی یا عدالت محوری

دولت با هدف تکمیل طرح‌های دارای پیشرفت بالای ۸۰ درصد بودجه سال آینده را بسته است. با این وجود مجمع نمایندگان باید نسبت به واقعی سازی بودجه همت گمارد

می‌توان با تلاش و پیگیری مستمر اعتبار متمرکز در وزارتخانه‌ها را به استان هدایت کرد

بودجه دولت واضح است، از آن طرف وضعیت درآمد نفتی هم روشن است که درآمد نداریم. بسیاری از درآمدها هم در تحریم است. پس اگر تا پایان امسال در پرداخت هزینه‌های جاری دچار مشکل نشویم، جای شکر دارد

با استعفا نمی‌توان حقوق استان را به جا آورد چون این حرکت کار نمایندگان ناتوان و ضعیف است؛ چراکه ولکلی ملت می‌توانند در زمان بررسی لایحه بودجه به طور کامل آن را تغییر دهند

همدان پیام: اعتراض‌ها به بودجه ۳۷۸ هزار میلیارد تومانی سال ۹۳ کل کشور تنها پس از گذشت چند روز از تقدیم بودجه ۹۳ از سوی دولت به مجلس آغاز شد و بودجه سال آینده کشور زمینه‌ای برای مناقشه‌ای دولتمردان و نمایندگان مردم در خانه ملت شده است. بر اساس نظر دولت نحوه هزینه‌کرد منابع و مصارف در بودجه ۹۳ با در نظر گرفتن اولویت‌های پیش بینی و تدوین شده است؛ اما آنچه در فصل بودجه‌ریزی اختلافات بین دولت و مجلس را بیشتر کرده کاشی چشمگیر بودجه عمرانی است.

دولتمردان بر این امر اتفاق نظر دارند که باید در راستای واقعی سازی بودجه گام برداشت تا دولت بتواند تعهدات خود جامه عمل بپوشاند از همین منظر بودجه سال ۹۳ با کاشی (به طورمیانگین ۳۳ درصدی) روبرو بوده است.

البته استدلال دولت این است که اگر در نحوه هزینه کردن منابع و مصارف بر واقعیت‌ها توجه نشود همانند سالیهای گذشته با کسری بودجه مواجه خواهیم بود.

آنچه در تقسیم بودجه انتظامی سال آینده مشهود و مورد تایید همگان است ناعدالتی در تقسیم آن است، به گونه‌ای که بودجه ۹۳ استان همدان نسبت به سال جاری ۳۷ درصد کاهش داشته است. درحالی‌که از استان‌های بزرگ و صاحب صنعت همچون اصفهان کمتر از این میزان کسر شده است.

در حالی واکنش‌ها به نحوه تقسیم بودجه، از سوی نمایندگان ادامه دارد که تاکنون اعتراض و اقدام مشهودی از سوی نمایندگان این استان برای کاهش کسری بودجه همدان صورت نگرفته است.

استان همدان در زمینه کاهش بودجه عمرانی از سایر استان‌ها سبقت گرفته و بر اساس آمارهای موجود با ۳۷

درصد کاهش به یک هزار میلیارد ریال تقلیل یافته است. **■ پور مختار: برای پاسخگویی به نیاز استان حتما نمایندگان وارد می‌شوند** پور مختار نماینده کبودرآهنگ در پارلمان می‌گوید: بخشی از کاهش بودجه عمرانی سال آینده آنگونه که دولت مطرح کرده از نگاه واقع بینانه به تحقق بودجه نشأت می‌گیرد. بر همین اساس دولت یازدهم برای واقعی سازی بودجه حتی در سال جاری بودجه ۲۱۰ هزار میلیارد تومانی سال ۹۲ را به ۱۵۰ هزار میلیارد کاهش داد. وی با ذکر اینکه کاهش بودجه تنها مربوط به استان همدان نیست، معتقد است: بررسی طرح‌های در دست اجرای این استان یابگر این است که به طور میانگین بودجه همدان کمتر از سایر نقاط کشور کاهش داشته است.

وی توضیح داد: دولت با هدف تکمیل طرح‌های دارای پیشرفت بالای ۸۰ درصد بودجه سال آینده را بسته است، با این وجود مجمع نمایندگان باید نسبت به واقعی سازی بودجه همت گمارد.

رئیس کمیسیون اصل نود مجلس شورای اسلامی تاکید دارد: اگر احساس شود نیاز استان بیش از اعتبار پیش‌بینی شده در بودجه ۹۳ است به طور حتم نمایندگان برای افزایش بودجه وارد عمل می‌شوند.

■ سلطانی صبور: خلاه‌های مدیریتی علت کاهش بودجه

البته نماینده رزن در خانه ملت خلاه‌های مدیریتی در سال‌های گذشته و کسری بودجه ناشی از آن را عمده علت کاهش بودجه عمرانی می‌داند و معتقد است: اختصاص بودجه به طرح‌های دارای پیشرفت ۸۰ درصد به بالا با هدف کاهش زمان بهره‌وری و نزدیک شدن به سوددهی طرح‌ها صورت گرفته است.

سلطانی صبور میانگین کسری بودجه در کشور را ۳۳ درصد اعلام کرد و گفت: علت کاهش ۳۷ درصدی بودجه همدان نسبت به سال جاری و بالا بودن این میزان کاهش نسبت به برخی از استان‌ها کمبود طرح‌های بالای ۸۰ درصد پیشرفت فیزیکی ذکر شده است.

وی تاکید کرد: نمایندگان استان برای رساندن میزان کاهش بودجه استان به میانگین کشوری تلاش می‌کنند و

در کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی نیز این موارد مورد توجه قرار می‌گیرد؛ چراکه تکمیل طرح‌های عمرانی بالای ۸۰ درصد پیشرفت شماری از استان‌ها بیشتر از بودجه یکساله یک استان اعتبار می‌خواهد.

وی بیان کرد: این روند غیر معمول و منفی باعث ایجاد شکاف بین استان‌های صنعتی و کمتر توسعه یافته شده؛ چراکه برخی از استان‌ها دارای طرح کلان نیستند و اتخاذ چنین تصمیمی به ضرر این مناطق است.

وی با تاکید بر اینکه مردم نباید نگران جذب بودجه باشند گفت: می‌توان با تلاش و پیگیری مستمر اعتبار متمرکز در وزارتخانه‌ها را به استان هدایت کرد.

■ قدرت چانه‌زنی مهم است

اما نماینده همدان و فامنین بودجه سالجاری را انتقاضی توصیف کرد و اظهار داشت: تقدیم به موقع بودجه به مجلس از سوی دولت یازدهم با وجود سالی‌به‌نظمی در ارائه به موقع بودجه شایسته تقدیر است.

امیر خجسته تاکید کرد: ۱۴/۵ درصد از کل بودجه سال ۹۳ به استان‌ها تخصیص یافته و ۸۵/۵ درصد نیز در اختیار مرکز و دولت و وزارتخانه‌ها قرار گرفته که جذب آن نیازمند بالا بودن قدرت چانه زنی است و هر مسئولی که قدرت نفوذ و چانه‌زنی بالایی دارد، می‌تواند به بودجه اثر بگذارد.

وی نحوه توزیع بودجه را ناعادلانه دانست و گفت: نمایندگان همدان در خانه ملت بعد از حضور در پارلمان تاکنون ۴۰۰ میلیارد تومان اعتبار برای توسعه زیر ساخت‌ها جذب کردند.

استان همدان در زمینه کاهش بودجه عمرانی از سایر استان‌ها سبقت گرفته و بر اساس آمارهای موجود با ۳۷ درصد کاهش به یک هزار میلیارد ریال تقلیل یافته است.

استعفایتان مقبول

✽ مهدی غلامی

همدان پیام: به نظر می‌رسد لایحه بودجه سال ۹۳ به دلایل زیر مورد قبول نمایندگان مجلس قرار نگرفته است:

انسجام خوب: دقیقا چیزی که در شرایط فعلی اقتصاد ایران که از یک طرف دچار رکود و از طرف دیگر دچار تورم است؛ بدان نیاز دارد. حذف هزینه‌های اضافی: این لایحه نسبت به عملکرد سال ۹۲ هزینه‌های عمومی را انقباضی و هزینه‌های عمرانی را بسیار انبساطی تعیین کرده است. به طوری که به جز افزایش دستمزد حقوق کارکنان دولت، هیچ هزینه اضافی تعیین نشده است. حذف تفکرات سیاسی در لایحه اقتصادی: به نظر می‌رسد عده ای از نمایندگان مجلس با توجه به نزدیک شدن به پایان دوره نمایندگی‌شان کاهش بودجه را به مصلحت نمی‌دانند.

لذا همانطور که نوبخت در صحبت‌های مختلف خود با رسانه‌ها بیان داشته است، «بودجه عمرانی امسال صرفا به پروژه‌های بالای ۸۰ درصد پیشرفت فیزیکی اختصاص داده شود(لیست ۲۴۶ پروژه که باید تا پایان سال ۹۳ به اتمام برسد)» که این امر در سال آینده قدرت مانور تبلیغاتی که سالیهای گذشته از طریق این تسهیلات در اختیار عده‌ای برای منافع شخصی قرار می‌گرفت، سلب خواهد شد.

چه بسا در دست گرفتن کلنگ بیت‌المال، صرفا نگاه صندوق آراه را در پی داشت تا توسعه! به همین دلیل است که پروژه‌های متعددی در سراسر کشور با گذشت سالها از کلنگ زنی، حتی پیشرفت دهم درصدی هم نداشته‌اند. این پروژه‌ها به گونه‌ای تدبیر شده‌اند که شاید با دو یا سه و یا چهار دولت بعد از این هم به پیشرفت نرسد.

دید واقع‌بینانه به نفت و گاز: درآمد نفتی بشکهای ۱۰۰ دلار در لایحه تخمین زده شده است، در حالی که اکنون قیمت جهانی نفت حدود ۱۱۰ دلار است. همچنین مقدار نفت قابل صادرات ایران یک میلیون بشکه در روز تعیین شده است.(درحالی‌که وضعیت در گذشته صادر کردن ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه بوده است)، یعنی حتی اگر رفع تحریم‌های نفتی نیز به ثمر نرسد باز لایحه بدنبال تکیه صدردصدی به درآمدهای نفتی نیست.

این وضعیت در خصوص گاز نیز صدق میکند، پیش‌بینی صادرات

۳۰۰ هزار بشکه میعانات گازی با توجه به ظرفیت‌های موجود و وضعیت بازار جهانی عدد قابل توجهی محسوب نمی‌شود. رشدی که این لایحه برای درآمد مالیاتی کشور در نظر گرفته در حد ۳۱ درصد است که تقریبا کمتر از نرخ تورم سال ۹۲ است.

حساب باز نکردن بر بازار خارج شده از تحریم: سمت‌گیری بسیار خوب در این لایحه این است که دولت روی شکستن تحریم‌ها حساب خارج از قاعده‌ای باز نکرده و تحریم‌ها را رفع شده فرض نمی‌کند که این کار هم از لحاظ دیپلماتیک و سیاسی و هم به لحاظ واقع‌نگری بسیار مهم است چون اگر غیر از این می‌بود، دست ما را در برابر طرف غربی در مذاکرات جاری هسته‌ای باز می‌کرد. تکرار نکردن اشتباهات: لایحه بودجه سال ۹۲ که در همین مجلس فعلی به تصویب رسید بودجه عمومی کشور را ۲۱۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی کرده بود.

اگر دولت یازدهم می‌خواست مطابق نرخ تورم عین همان قانون مصوب سال ۹۲ را از مجلس برای سال پیش رو مصوبه بگیرد، قاعدتا باید سقف بودجه عمومی کشور به جای ۱۹۵ هزار میلیارد تومان به مبلغ ۲۸۵ هزار میلیارد تومان می‌رسید. اما دولت با کاهش ۹۰ هزار میلیارد تومانی لایحه بودجه سال ۹۳ نسبت به سال جاری، نه تنها گام اول را اشتباه بر نداشته است که اجازه تکرار اشتباهات را نیز از مجلس سلب کرده است.

حل کره با دست: اعداد و ارقامی که در لایحه بودجه ذکر می‌شود به نوعی پیش‌بینی از وضعیت آینده است و نمی‌توان هیچ‌کدام از آنها را قطعی در نظر گرفت و شرایط مختلفی از جمله وضعیت سیاست‌های داخلی و خارجی و شرایط اقتصاد جهانی و... بر آن تاثیرگذار است. مطمئنا دولت با کار کارشناسی این لایحه را به مجلس فرستاده است و مطمئن‌تر اینکه تعدیلات و تغییر و تحولاتی نیز توسط کارشناسان در مجلس نیز بر روی ردیف‌های بودجه انجام خواهد شود که این امر در نهایت وضعیت اقتصاد سال آینده را رقم خواهد زد.

بسا وجود گلابه به حق تعدادی از نمایندگان مجلس که از عملی نشدن وعده‌های به حق شکایت دارند – که در ادامه و در بحث تقدها به آن پرداخته می‌شود- باید گفت که این لایحه در اختیار خود این نمایندگان است و بعد اینکه دولت همواره بر تعامل و گفتگو تاکید کرده است؛ کمابینکه بعد از قهر و استعفا! این دولت بود که سعی کرد بر نمایندگان در این خصوص صحبت و گره از مشکلاتی به حق باز کند.

پس چه بهتر، گره‌هایی اینچنینی که در آینده پیش پای سیاستون

قرار خواهد گرفت را از همین راه مذاکره و صحبت و نه جنجال باز کنیم.

البته تقدهایی نیز به لایحه وارد است. چون از حضور دولت یازدهم در صندلی ریاست بر قوه اجرایی چند ماهی نیست که می‌گذرد و همچنین دولت قصد خلف وعده زمانی را نداشت؛ مطمئنا کار کارشناسی وسیعی در خصوص بودجه ۹۳ صورت نگرفته است، با توجه به این امر و چون محتوی بودجه حاکی از اینست که دولت مصمم به توقف و پایین آوردن تورم در سال آینده است، باید هزینه‌هایی را نیز در این خصوص تحمل کند. یکی از این موارد همان است که در بالا از نقاط قوت بود در اینجاست می‌تواند در بخشهایی دیگر ضعفهایی را نمایان کند. با توجه به اینکه بودجه عمرانی با توجه به تدابیر گذشته فقط به پروژه‌های در حال ساخت اعطا خواهد شد و پروژه‌های جدید کمتر در رأس کار قرار می‌گیرند؛ می‌تواند در اشتغال تاثیر گذار باشد. در این راستا اگر بخواهیم با تورم نیز مبارزه کنیم–که یکی از رکن‌های مهم محتوایی لایحه بودجه ۹۲ است– مستلزم محدود کردن نقدینگی است، شرایط رکودی را ممکن است حادثر و بی‌کاری را افزایش دهد. در این راستا دولت یازدهم باید تدابیری را در این خصوص با وجود آمار بالای دوازده درصد بیکاری بیاندیشد. این موارد در سایر بخشها نیز در آینده می‌تواند از قوت به ضعف تبدیل شود.

تفکیک بین استانها از دیگر مواردی است که همواره در بودجه به آن کمتر اعتنا می‌شود. امروز شهرهای مرزی و محروم نه تنها محروم که محروم تر نیز شده‌اند. هر قدر در بودجه به این مناطق توجه شود به دلیل اعمال‌های گذشته، باز هم اندک است. ای کاش به همان اندازه که در انتخابات‌های گوناگون این مناطق میزبانی خوب بودند؛ میهمان سرمایه ملی در توسعه شهرشان نیز بودند.

در آخر باید گفت که؛ این ضعف‌ها و قوت‌ها در سال آینده خود را بهتر نمایان خواهند کرد و چون ثباتی در تعامل با کشورهای خارجی وجود ندارد؛ بنابراین دل بستن به درآمد شگرف از دیپلماسی خارجی اشتباه است. لذا این نخبگان سیاسی حکومتی و غیرحکومتی هستند که باید با فراسمت و زیرکی بدنبال منافع ملی باشند و در راستای برنامه کاهش بودجه در لایحه ۹۳ که، یکی، دو سالی است کشورمان به این نوع طرح نیاز داشت گام بردارند.

لذا نمایندگان، استانداری‌ها، شهرداری‌ها، فرمانداری‌ها، شورای‌ها و.. تنها بدنبال خزانه دولت نباشند و راه حل‌های علمی و تخصصی را مبنای توسعه شهر، استان و کشور خود کنند.

۴۰ حامد صادقی

همدانپایام: سقف کل بودجه سال ۹۳ با افزایش ۷/۷ درصدی از رقم ۲۲۷ هزار میلیارد تومانی سال ۹۲ به ۷۸۳ هزار میلیارد تومان رسیده است. در این بین بودجه عمومی دولت نسبت به قانون بودجه ۹۲ از ۲۱۰ هزار میلیارد تومان به ۱۹۵ هزار میلیارد تومان کاهش یافته است. البته باید اشاره داشت گرچه بودجه عمومی دولت نسبت به قانون بودجه ۹۲ به میزان ۷ درصد کاهش داشته است، ولی نسبت به اصلاحیه‌ای که دولت تدبیر و امید در حدود دو ماه پیش به مجلس ارائه داد، افزایش بیش از ۱۴ درصدی را نشان می‌دهد (در آن لایحه، بودجه عمومی سال ۹۲ کل کشور از ۲۱۰ هزار میلیارد تومان به حدود ۱۷۰ هزار میلیارد تومان کاهش یافته و اصلاح شده بود). همچنین در لایحه بودجه ۹۳ هزینه‌های جاری دولت با حدود ۱۱/۷ درصد افزایش به رقم ۱۴۳ هزار میلیارد تومانی افزایش یافته است، درحالیکه بودجه عمرانی دولت به ۳۷/۸ هزار میلیارد تومان کاهش یافته است که نسبت به سال قبل کاهش ۳۳ درصدی را نشان می‌دهد. بعلاوه در لایحه تقدیمی به مجلس، بودجه شرکت‌های دولتی نیز نسبت به سال گذشته افزایش یافته و به رقم ۵۸۷ هزار میلیارد تومان رسیده است. اما دو رقم بسیار مهم و حیاتی که برای بسیاری از مردم، فعالین بازار و صاحب‌نظران اقتصادی مهم و حساسیت برانگیز است، ارقام مربوط به سهم نفت در بودجه و نیز میزان درآمدهای مالیاتی دولت می‌باشد.

دولت برای سال آینده پیش‌بینی درآمد فروش نفت ۷۷ هزار میلیارد تومانی را داشته است. در واقع این عدد با لحاظ سه ضلع مثلث درآمدهای نفتی شامل نرخ ارز، فروش نفت و قیمت نفت بدست آمده است. لذا با توجه به اینکه دولت برای سال آینده نرخ ارز را حدوداً ۲۶۰۰ تومان و قیمت نفت را بشکله‌ای ۱۰۰ دلار پیش‌بینی کرده و فروش نفت را هم ۱/۳ میلیون بشکه در نظر گرفته است، از حاصلضرب اعداد فوق رقم ۷۷ هزار میلیارد تومان بعنوان درآمدهای نفتی دولت بدست می‌آید. درآمدهای مالیاتی دولت هم با افزایش عجیب ۴۴ درصدی به رقم ۶۶ هزار میلیارد تومان افزایش پیدا کرده است.

►فرصت‌های بودجه ۹۳

شاید یکی از محاسن لایحه بودجه سال ۹۳ واقعی بودن و نیز تنظیم به موقع و براساس شرایط و فضای کنونی بودن آن باشد. در واقع بودجه را هم می‌توان براساس آن چیزی که می‌خواهیم تحقق پیدا کند، تنظیم کرد و هم

براساس آن چیزی که در واقعیت وجود دارد. با توجه به اینکه تمامی شرکت‌ها، دستگاه‌ها و وزارتخانه‌های دولتی برنامه‌های خود را براساس بودجه مصوب تنظیم می‌کنند، لذا در حالت اول چون ممکن است بخش عظیمی از منابع پیش‌بینی شده تحقق پیدا نکند، پس تمامی این ارگان‌ها با عدم اختصاص کافی منابع و اعتبارات مواجه شده و در نتیجه

در ارائه خدمات ناکام و ناموفق شوند. اختصاص بسیار ناقص بودجه در مقایسه با مقدار مصوب آن موضوعی است که در سال‌های گذشته همواره وجود داشته و دست برنامه‌ریزان را برای ارزیابی و تصمیم‌گیری درست بسته است. شفافیت بیشتر بودجه ۹۳ را می‌توان یکی دیگر از مزایا آن بشمار آورد. در واقع عدم درج ارقام بودجه‌ای در احکام و تبصره‌ها، کم شدن اعتبار ردیف‌های متفرقه و کم شدن احکام تبصره‌های ماده واحده را می‌توان از نشانه‌های شفاف شدن بیشتر بودجه بشمار آورد که این خود مزیتی بزرگ است که کار را برای بررسی بهتر و دقیق‌تر بودجه راحت‌تر کرده و قدرت آنها را برای نظارت بر حسن اجرای قانون مصوب افزایش می‌دهد.

حجم و نحوه اختصاص بودجه‌های عمرانی را نیز می‌توان از مزایای بودجه سال ۹۳ بشمار آورد. در مورد بودجه عمرانی باید اشاره داشت که براساس عملکرد بودجه در سال‌های گذشته و نیز تورم بالای چند سال اخیر، عدد ۳۷ هزار

وقتی گفته می‌شود بودجه عمرانی مصوب دولتی به پروژه‌ها کاهش یافته حتماً بمعنای نبود منابع مالی برای تکمیل و تجهیز آن طرح‌ها نیست. چراکه نمایندگان بهتر است بجای استغفاهای صوری این موضوع را بعنوان یک فرصت در نظر گرفته و تلاش خود را برای جذب فایناس‌ها و نیز ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاران خصوصی معطوف نمایند

تحقق منابع درآمدی امیدبخش بوده و در غیر این صورت ویرانگر خواهد بود.

در مورد نحوه تخصیص بودجه به طرح‌های مختلف که بعضاً اعتراض‌ها و حتی تهدید نمایشی به استعفا را نیز بدنبال داشته است، باید اشاره داشت اگر واقعاً هدف دولت تکمیل و افتتاح سریعتر پروژه‌های ناتمام سال‌ها و دولت‌ها گذشته باشد، کاری معقول و منطقی است. چراکه اختصاص قطره‌چکانی اعتبار به همه پروژه‌ها و تأخیر مجدد در افتتاح آنها بسیار پرهزینه‌تر و کم‌بازده‌تر از اختصاص بودجه به طرح‌های منتخب درحال اتمام و بهره‌برداری سریعتر آنها می‌باشد. البته در این میان باید به دو نکته توجه داشت. اول آنکه اختصاص بودجه صرفاً براساس میزان پیشرفت فیزیکی منطقی نیست، چراکه بعضاً پروژه‌های کوچکی وجود دارند که علیرغم کم‌هزینه بودن ولی اثرات و پیامدهای بسیار

بودجه ۹۳ و حاشیه‌هایش

مثبتی برای مردم دارند که باید به آنها نیز توجه شود. در واقع، می‌توان در هندسه توزیع بودجه، حجم بیشتری از بودجه عمرانی را به طرح‌های بزرگ و ناتمام اختصاص داد

ولی در کنار آن بهتر است بخشی هم به پروژه‌های کوچک و حیاتی برای خانوارها تخصیص داده شود. نکته دوم اینکه وقتی گفته می‌شود بودجه عمرانی مصوب دولتی به پروژه‌ها کاهش یافته حتماً بمعنای نبود منابع مالی برای تکمیل و تجهیز آن طرح‌ها نیست. چراکه نمایندگان بهتر است بجای استغفاهای صوری این موضوع را بعنوان یک فرصت در نظر گرفته و تلاش خود را برای جذب فایناس‌ها و نیز ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاران خصوصی معطوف نمایند.

►چالش‌های بودجه ۹۳

اگرچه برخی از صاحب‌نظران تحقق درآمد ۷۷ هزار میلیاردی حاصل از فروش نفت را با توجه به اوضاع سیاسی

شمیمه تحلیلی، اطلاع‌رسانی، آموزشی

شمیمه تحلیلی، اطلاع‌رسانی، آموزشی

بودن درآمد مالیاتی سال آینده بهتر مشخص می‌شود. که هر دوی این عدم تحقق درآمدهای نفتی و مالیاتی به معنای ایجاد کسری بودجه و در نتیجه مواجه شدن با تبعات منفی بسیار زیاد آن همچون کاهش اعتبارات عمرانی، افزایش نقدینگی و تورم است.

یکی دیگر از نواقص لایحه بودجه سال ۹۳ نامشخص بودن وضعیت هدفمندی یارانه‌ها و نیز نحوه مصرف منابع صندوق توسعه ملی می‌باشد. در واقع اگر بپذیریم بودجه دولت نمایم از کلیه دخل‌وخرج‌های دولت در یک سال مالی است، نادیده گرفتن بحثی همچون هدفمندی یارانه‌ها که هم برای مردم، هم برای دولت و حتی برای نمایندگان بسیار حائز اهمیت است را می‌توان نقص بزرگ لایحه تقدیمی به مجلس بشمار آورد. اگرچه دولت دلیل وارد نکردن بحث هدفمندی در لایحه بودجه ۹۳ را تلاش و برنامه‌ریزی برای تغییر چگونگی ادامه آن لایحه مطرح کرده است، ولی بهتر بود که تصمیم‌گیران محترم دولتی بخش مربوط به هدفمندی را نیز بررسی کرده و در بودجه لحاظ می‌کردند و اگر بعداً" نیاز بود تغییرات آن را در قالب اصلاحیه به مجلس ارائه می‌دادند.

►پیشنهاده

باید اشاره داشت لایحه بودجه سال ۹۳ نیز همچون بودجه سنوات گذشته دارای مزایا و نواقصی است، اما آنچه مهمتر است نحوه اجرا و میزان تحقق آن می‌باشد. در واقع حتی اگر بودجه‌ای نوشته شود که همه مسائل و موضوعات را به خوبی در نظر بگیرد ولی در مرحله اجرا موفق نباشد، برای مردم ملموس و مورد قبول نخواهد بود، چراکه برای آنها در نهایت اثری که بودجه بر زندگی و معیشت‌شان می‌گذارد مهم است. در اینجا برای تحقق هرچه بیشتر و مطلوب‌تر بودجه سال ۹۳ ذکر چند نکته حائز اهمیت است:

با توجه به حجم بودجه عمرانی امسال و مقایسه آن با بودجه‌های مصوب سال‌های گذشته، باید اشاره داشت که احتمال تحقق این بودجه نسبت به سال گذشته بسیار بیشتر است. فقط در این میان برای اجرای کامل بودجه نیازمند تلاش دولت خدمت‌گزار و همراهی مجلسیان محترم و بزرگوار است. البته نباید از ضرورت توجه بسیار بیشتر به بخش خصوصی و فراهم آوردن فضای کسب‌وکار بهتر برای فعالیت آنها غافل شد.

با توجه به اینکه هر یک ربالی که به اعتبارات هزینه‌ای اضافه می‌شود به همان میزان از بودجه عمرانی کاسته خواهد شد. لذا ارائه پیشنهادهایی که به افزایش سقف هزینه‌های جاری منجر می‌شود، در شرایط کنونی به هیچ‌وجه توصیه نمی‌شود.

در لایحه پیشنهادی سال ۹۳ که بودجه بسیاری از سازمان‌ها و نهادها با کاهش مواجه بوده، بودجه سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری از ۳۰۴ میلیارد تومان به ۲۷۵ میلیارد تومان افزایش پیدا کرده است. این موضوع برای نمایندگان استان همدان که معمولاً در شمار خود را طرفدار افزایش ظرفیت‌های گردشگری و جذب منابع برای این بخش معرفی می‌کنند، بسیار حائز اهمیت است. در واقع حال که از یکسو بودجه عمرانی استان کاهش پیدا کرده و از سسوی دیگر یکی از دغدغه‌های همیشگی روسای سازمان میراث فرهنگی استان بحث نداشتن منابع مالی کافی بوده است، امیدواریم نمایندگان محترم استان چه بصورت فردی و چه در قالب مجمع نمایندگان از فرصت افزایش بودجه سازمان میراث فرهنگی استفاده حداکثری را نمایند و در جهت جذب منابع مالی برای این بخش تلاش گسترده‌ای انجام دهند.

یک مطلب دیگر که بیشتر جنبه اخطار دارد، به نحوه برخورد با شرایط خارجی و مواجه با حثتی برمی‌گردد که

کارشناس اقتصادی

ردیف	ارقام کلان	قانون بودجه ۹۲	لایحه بودجه ۹۳	درصد تغییرات
۱	سقف بودجه	۷۲۷	۷۸۳	+ ۷/۷
۲	بودجه عمومی دولت	۲۱۰	۱۹۵	- ۷/۲
۳	هزینه (بودجه جاری)	۱۲۸	۱۴۳	+ ۱۱/۷
۴	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)	۵۶/۴	۳۷/۸	- ۳۳
۵	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام و میعانات گازی	۶۱/۴	۷۷/۷	+ ۲۶/۶
۶	درآمد مالیاتی	۴۵/۸	۶۶	+ ۴۴/۱
۷	بودجه شرکت‌های دولتی	۵۳۶	۵۸۷	+ ۹/۷

ارقام به میلیارد تومان میباشد

شاهد بهبود روابط بین‌المللی و کاهش تحریم‌ها باشیم. درواقع، اگر تحریم‌ها کاهش یافته و پول‌های بلوکه شده آزاد شده و به اقتصاد داخلی تزریق شوند، چنانچه برنامه‌ریزی مدون و جهتدار نداشته باشیم و این منابع بجای تولید و رفع موانع فضای کسب‌وکار، صرف هزینه‌های جاری شود، نه تنها وضعیت اقتصادی را بهبود نخواهد داد که حتی ممکن است منجر به شدید شرایط رکودتورمی شود. بعبارت دیگر، نفرین منابع فقط مختص به نفت و درآمدهای نفتی نیست، بلکه هر درآمد ناگهانی که وارد اقتصاد شده ولی مدیریت نشود، می‌تواند پیامد منفی بسیاری داشته باشد. وضعیت نامناسب اقتصادی ابتدایی دهه ۱۳۷۰ و تورم لجام گسیخته آن دوران شاهدی بر این مدعاست. این موضوع ضرورت نیاز کشور به یک برنامه کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای تغییر سازوکار استفاده از درآمدهای نفتی را پررنگ‌تر می‌کند. در پایان باید به این نکته اشاره داشت که تلاش صرف برای کاهش تورم بدون افزایش تولید داخلی نه منطقی و نه امکان‌پذیر است. در واقع در شرایطی که اقتصاد ایران دچار رکوتورمی شده است، کاهش شدید تورم منجر به رکود بیشتر و شدیدتر می‌شود.لذا به سیاستگذاران اقتصادی دولت پیشنهاد می‌شود در کنار تلاش برای بهبود فضای بین‌المللی، حتماً به تولید داخل توجه خاص و ویژه نمایند.

کلید اصلی دولت تدبیر و امید در سال آینده بایستی برای باز کردن قفل وضعیت معیشتی مردم بکار گرفته شود و درجهت تحقق حداکثری منابع درآمدی بودجه تلاش گسترده‌ای شود، چراکه در غیر این صورت مجدداً" دولت با کسری شدید بودجه مواجه خواهد شد که کمترین پیامد این اتفاق بی‌اعتمادی و حتی ناامیدی مردم از سیاستگذاران اقتصادی دولت خواهد بود.

۴۰ کارشناس اقتصادی

ردیف	ارقام کلان	قانون بودجه ۹۲	لایحه بودجه ۹۳	درصد تغییرات
۱	سقف بودجه	۷۲۷	۷۸۳	+ ۷/۷
۲	بودجه عمومی دولت	۲۱۰	۱۹۵	- ۷/۲
۳	هزینه (بودجه جاری)	۱۲۸	۱۴۳	+ ۱۱/۷
۴	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)	۵۶/۴	۳۷/۸	- ۳۳
۵	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام و میعانات گازی	۶۱/۴	۷۷/۷	+ ۲۶/۶
۶	درآمد مالیاتی	۴۵/۸	۶۶	+ ۴۴/۱
۷	بودجه شرکت‌های دولتی	۵۳۶	۵۸۷	+ ۹/۷

ارقام به میلیارد تومان میباشد

ردیف	ارقام کلان	قانون بودجه ۹۲	لایحه بودجه ۹۳	درصد تغییرات
۱	سقف بودجه	۷۲۷	۷۸۳	+ ۷/۷
۲	بودجه عمومی دولت	۲۱۰	۱۹۵	- ۷/۲
۳	هزینه (بودجه جاری)	۱۲۸	۱۴۳	+ ۱۱/۷
۴	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)	۵۶/۴	۳۷/۸	- ۳۳
۵	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام و میعانات گازی	۶۱/۴	۷۷/۷	+ ۲۶/۶
۶	درآمد مالیاتی	۴۵/۸	۶۶	+ ۴۴/۱
۷	بودجه شرکت‌های دولتی	۵۳۶	۵۸۷	+ ۹/۷

ارقام به میلیارد تومان میباشد

ردیف	ارقام کلان	قانون بودجه ۹۲	لایحه بودجه ۹۳	درصد تغییرات
۱	سقف بودجه	۷۲۷	۷۸۳	+ ۷/۷
۲	بودجه عمومی دولت	۲۱۰	۱۹۵	- ۷/۲
۳	هزینه (بودجه جاری)	۱۲۸	۱۴۳	+ ۱۱/۷
۴	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)	۵۶/۴	۳۷/۸	- ۳۳
۵	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام و میعانات گازی	۶۱/۴	۷۷/۷	+ ۲۶/۶
۶	درآمد مالیاتی	۴۵/۸	۶۶	+ ۴۴/۱
۷	بودجه شرکت‌های دولتی	۵۳۶	۵۸۷	+ ۹/۷

ردیف	ارقام کلان	قانون بودجه ۹۲	لایحه بودجه ۹۳	درصد تغییرات
۱	سقف بودجه	۷۲۷	۷۸۳	+ ۷/۷
۲	بودجه عمومی دولت	۲۱۰	۱۹۵	- ۷/۲
۳	هزینه (بودجه جاری)	۱۲۸	۱۴۳	+ ۱۱/۷
۴	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)	۵۶/۴	۳۷/۸	- ۳۳
۵	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام و میعانات گازی	۶۱/۴	۷۷/۷	+ ۲۶/۶
۶	درآمد مالیاتی	۴۵/۸	۶۶	+ ۴۴/۱
۷	بودجه شرکت‌های دولتی	۵۳۶	۵۸۷	+ ۹/۷

مقایسه درآمدهای لایحه بودجه ۹۳ با بودجه سال ۹۲ (مبالغ به میلیون ریال)

ردیف	ارقام کلان	قانون بودجه ۹۲	لایحه بودجه ۹۳	درصد تغییرات
۱	سقف بودجه	۷۲۷	۷۸۳	+ ۷/۷
۲	بودجه عمومی دولت	۲۱۰	۱۹۵	- ۷/۲
۳	هزینه (بودجه جاری)	۱۲۸	۱۴۳	+ ۱۱/۷
۴	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)	۵۶/۴	۳۷/۸	- ۳۳
۵	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام و میعانات گازی	۶۱/۴	۷۷/۷	+ ۲۶/۶
۶	درآمد مالیاتی	۴۵/۸	۶۶	+ ۴۴/۱
۷	بودجه شرکت‌های دولتی	۵۳۶	۵۸۷	+ ۹/۷

طرح‌های قابل پیگیری توسط دستگاه اجرایی مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ (خاص استان همدان)

عنوان طرح	عملکرد سال‌های قبل از برنامه پنجم	عملکرد ۱۳۹۰	عملکرد ۱۳۹۱	مصوب ۱۳۹۲	برآورد ۱۳۹۳	درصد رشد ۱۳۹۳-۹۲	پیش‌بینی از برنامه پنجم
جمع کل اعتبارات خاص همدان	۱۴۸۲۹۵۰	۴۱۸۹۳۸	۴۹۱۵۹۱	۱/۰۵۴/۹۶۸	۸۹۶۸۷۷	۱۵-/۰	۴۵۲۶۵۵۰
جمع کل وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	۳۶۰۵۱۸	۹۱۹۵۵	۱۰۶۷۹۱	۳۲۵۴۰۰	۲۲۴۸۰۰	۳۰-/۹	۵۶۳۰۵۰
جمع کل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۵۴۴۶۰۵	۱۴۱۵۱۲	۱۱۶۳۵۸	۴۱۵۰۶۸	۳۷۹۰۷۶	۸-/۷	۴۷۴۰۶۸
سازمان میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری	۴۰۹۳۵	۸۶۰۲	۱۹۴۶۶	۳۲۵۰۰	۲۰۰۰۰	۳۸-/۵	۷۲۹۳۸
وزارت دادگستری	۰	۰	۰	۱۲۰۰۰	۳۰۰۱	۷۵-/۰	۵۹۹۹
شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان	۵۳۶۸۹۲	۱۷۶۸۶۹	۲۴۸۹۷۶	۲۷۰۰۰۰	۲۷۰۰۰۰	۰/۰	۳۴۱۰۰۰۰

عنوان	عملکرد سال‌های قبل از برنامه پنجم	عملکرد ۹۰	عملکرد ۹۱	مصوب ۹۲	برآورد سال ۹۳	پیش‌بینی سال ۹۴	جمع کل
شرکت آب و فاضلاب استان همدان	۸۲۱/۰۹۱	۱۴۲/۷۹۳	۱۲۳/۶۵۶	۲۰۷/۶۰۰	۳۹۲/۱۰۰	۱۹۰/۰۰۰	۶۳۶/۴۵۴
شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان	۱/۰۵۴/۱۶۴	۱۸۹/۶۰۰	۳۸۲/۶۳۰	۲۲۷/۰۰۰	۳۹۸/۰۰۰	۶۲۵/۰۰۰	۸۲۳/۴۷۵
شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی	۱۰/۱۸۵	۱۳/۵۰۰	۰	۱۶/۵۰۰	۸۰۰	۳۵/۹۰۸	۸۷/۰۰۰
	۱۰/۱۵۷	۱۰/۱۸۵	۱۳/۵۰۰	۰	۱۶/۵۰۰	۸۰۰	۸۷/۰۰۰

شماره	دستگاه اجرایی	عملکرد ۹۰	عملکرد ۹۱	مصوب ۹۲	برآورد سال ۹۳	پیش‌بینی سال ۹۴	جمع کل
۳۰۵	فصل تربیت بدنی	۵۴۹/۰۴۰	۱۹۹/۴۶۳	۸۶/۴۹۶	۱۱۰/۰۰۰	۲۹۰/۹۴۳	۱/۲۷۹/۹۴۲
۴۰۳	فصل صنعت و معدن	۵۶۶/۳۰۰	۹۴/۷۱۱	۹۵۳/۷۹۷	۵۵۶/۵۱۲	۲/۵۹۵/۳۶۹	۸/۰۷۹/۶۸۸
۴۰۷	فصل حمل و نقل	۶/۰۲۳/۸۲۴	۱/۹۳۵/۹۱۴	۳/۸۸۹/۰۵۵	۲/۸۰۰/۶۵۳	۲/۹۷۰/۵۶۶	۳۸/۷۷۷/۷۸۵

مقایسه اعتبارات لایحه بودجه ۱۳۹۳ با قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

جدول شماره ۱ – مقایسه درصد رشد بودجه کل کشور در لایحه ۱۳۹۳ با قانون ۱۳۹۲ (ارقام به میلیارد ریال)			
هزینه‌ها	بودجه مصوب ۹۲	لایحه بودجه ۹۳	درصد رشد نسبت به ۹۳
هزینه‌ها	۱/۲۸۰/۹۱۸	۱/۴۳۰/۱۱۷	۱۱/۶
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۵۶۴/۴۳۸	۳۷۸/۰۵۵	۳۳/۰-
تملك دارایی‌های مالی	۲۵۹/۰۲۵	۱۴۱/۸۱۵	۴۵/۳-
جمع بودجه عمومی دولت	۲/۱۰۴/۳۸۱	۱/۹۴۹/۹۸۷	۷/۳-
از محل درآمدهای اختصاصی دولت	۲۵۶/۱۰۳	۲۳۸/۰۱۰	۷/۱-
بودجه عمومی دولت	۲/۳۶۰/۴۸۴	۲/۱۸۷/۹۹۷	۷/۳-
شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت‌ها و بانک‌ها	۵/۳۵۷/۹۶۳	۵/۸۷۸/۶۷۴	۹/۷
جمع	۷/۱۸۱/۴۴۷	۸/۰۶۶/۶۷۱	۴/۵
کسر می‌شود ارقامی که ۵ بار منظور شده است	۴۴۱/۳۸۴	۲۳۴/۲۷۴	۴۶/۹-
بودجه کل کشور	۷/۲۷۷/۰۵۳	۷/۸۳۲/۳۹۷	۷/۶

مقایسه اعتبارات تملك دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه ۹۳ با بودجه مصوب سال ۹۲ (مبالغ به میلیون ریال)

رتبه	شرح	مصوب ۹۲	سهم استان	لایحه ۹۳	سهم استان	درصد رشد لایحه ۹۳ به ۹۲
	کل کشور	۸۲/۸۲۲/۴۴۲	۱۰۰/۰۰	۵۵/۳۰۳/۰۰۰	۱۰۰/۰۰	۳۳-
۲۴	استان همدان	۱/۵۹۲/۳۴۴	۱/۹۲	۹۹۶/۰۰۰	۱/۸۰	۳۷-
جمع کل کشور	طرح‌های ملی استانی شده	۴۷/۹۰۹/۰۹۰	۵۸	۲۲/۴۸۸/۳۸۸		۵۳-

شمیمه تحلیلی، اطلاع‌رسانی، آموزشی

شمیمه تحلیلی، اطلاع‌رسانی، آموزشی